

نقد کتاب

نقد و معرفی کتابهای تازه هنری

* چهره‌های موسیقی ایرانی [جلد اول]

* گردآوری و نگارش: شاپور بهروزی

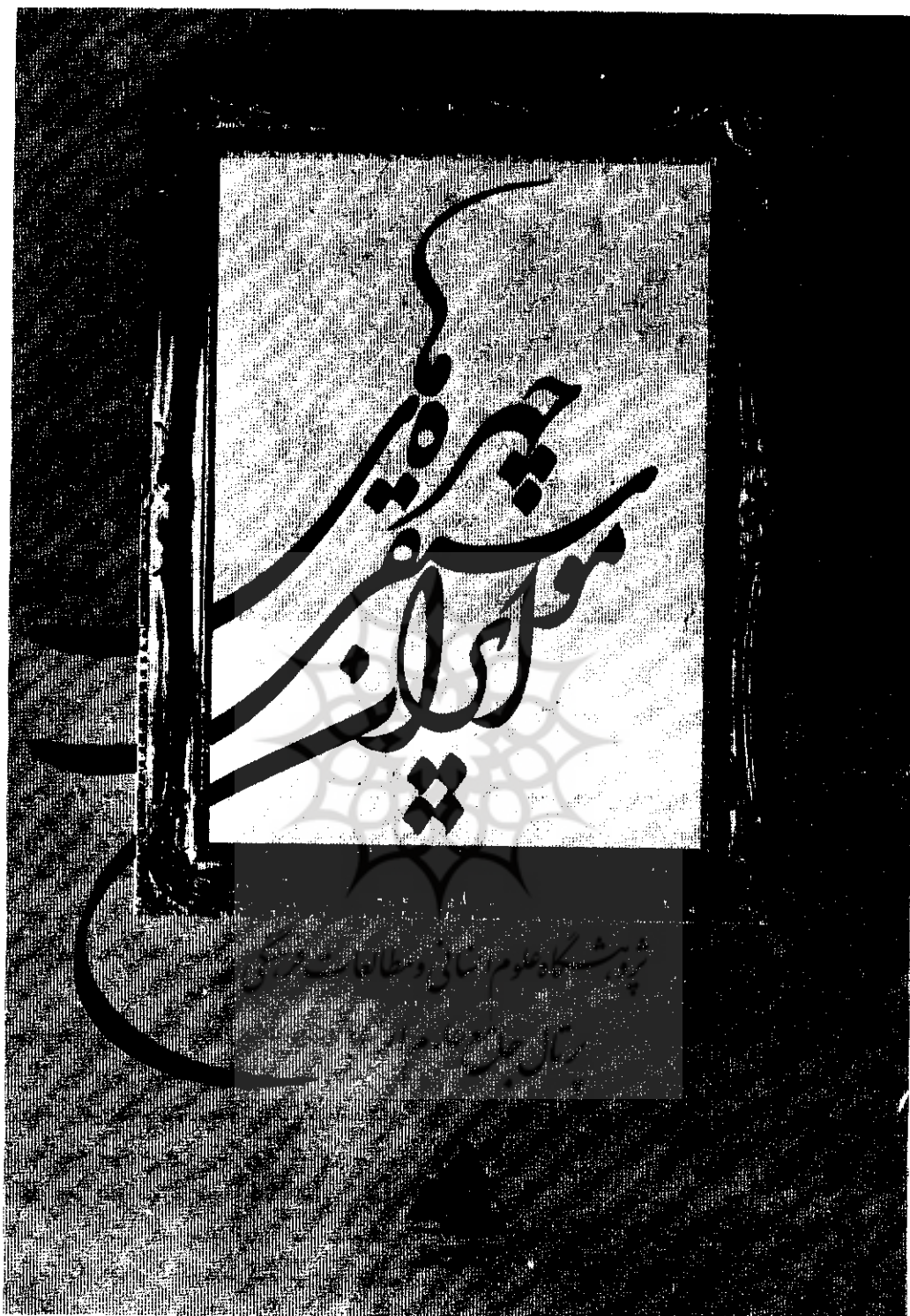
* چاپ اول، تهران، تابستان ۱۳۶۷، کتابسرا،

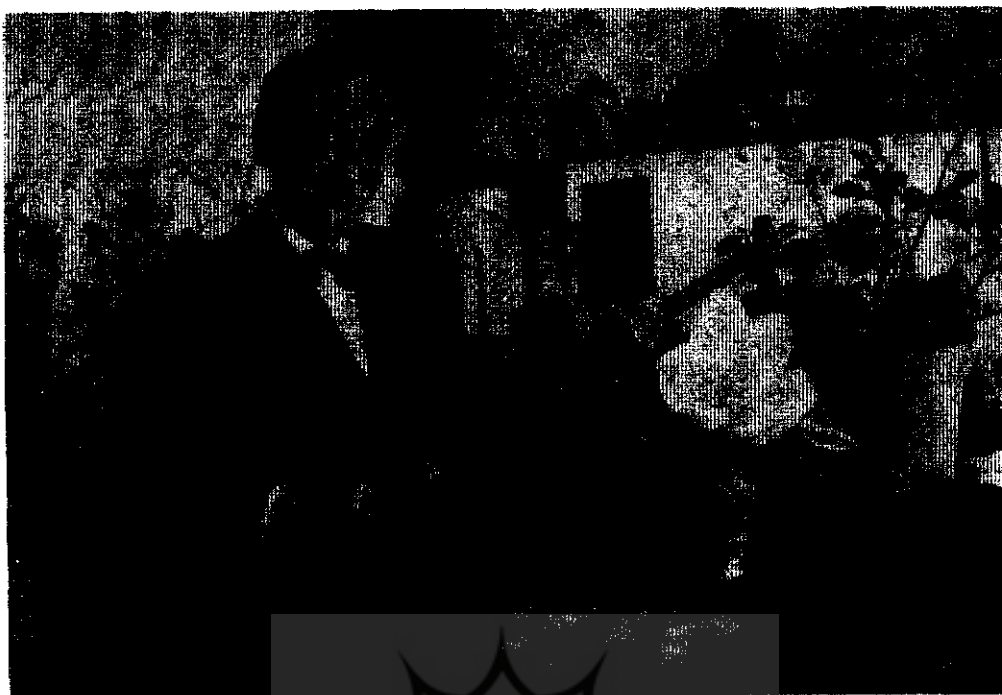
۵۸۲ ص ۴,۰۰۰ ریال

کتاب، سیر و مروری است بر فراز و نشیب‌ها، تاریخچه‌ها و ریشه‌های پیدایی و پدیداری موسیقی اصیل ایرانی در طی ۴۴ سال اخیر [از ۱۳۱۴ شمسی به بعد]. این کتاب در عین اینکه تذکره و سواد و بیاضی است از هستن و زیستن چهره‌های برتر و خلاق که در تکوین و تکامل این موسیقی نقشی عمده و به‌سزا داشته‌اند، از نقطه نظر دستیابی به منابع و متونی که نسل و عصر حاضر از آن بی‌خبر و ناآگاه است نیز، کتابی است درخور اعتنا.

آنچه به جامعیت و کلیت کتاب آسیب می‌زند روش غیرعلمی نویسنده در گردآوریها است. او هر چه را در هر کجا و حتی در رنگین نامه‌ها دیده، بی‌هیچگونه مذاقه و امان نظر در کتاب آورده و فرآورده و محصول کار، تنها اثری است که بیشتر در عرصه ژورنالیسم

این نکته درست نیز اشاره می‌کند که مهمترین رویداد از جهت توسعه و گسترش موسیقی ایرانی گشایش رادیو تهران در چهارم اردیبهشت سال ۱۳۱۹ بوده است.

کتاب در ۸ بخش، یک پیوست و چند تکمله و بالاخره فهرس و منابع و مآخذ تدوین و تبویب یافته است. امیدواریم شاپور بهروزی در مجلدات آتی، با رعایت علم ایجاز کم گوئی و فشرده نویسی و نیز تلخیص نقل و نقدها و گفته‌ها و شنیده‌ها، به توفیقی بیش از این‌ها دست یابد. فهرست کتاب از باب متمیم فایده اینجا می‌آید: بررسی و تقسیم‌بندی موسیقی معاصر ایران، وزیری، خالقی و کتاب سرگذشت موسیقی ایران.

*** همگامی نقاشی با ادبیات در ایران**

*** نوشته: م.م اشرفی**

*** ترجمه: روئین پاکباز**

درخور توجه است و نه کتابی پژوهشی و جستاری بیادماندنی و طرفه و دردانه. بهروزی، متدولوژی پژوهیدن و کاوش و کنکاش را دست کم گرفته، از این روی بی هرگونه تمهید و ترفند علمی، تنها بر حجم کتاب افزوده است و بس. ای کاش گردآورنده محترم به جای انبوهی از حجم حجیم و جسم جسم فعلی، اوراق پریشان کتاب را در ابعادی کم حجم ترمی آورد و به جایش به نقل تازه‌یاب‌ها که جزالت و مدح و قدح شان در موسیقی مسلم و انکارناپذیر است می‌پرداخت. در هر حال گردآوری و تسلیف، اصول و امهاتی دارد و پژوهشگر هر چه هم شوق‌زده و شیدائی که باشد باید آن را رعایت کند. در هر حال کتاب شاپور بهروزی از نکته‌سنجی‌ها و اظهارنظرهای آگاهانه خالی نیست و از همین رو است که چاپ اول در اندک زمانی به جرگه نایاب‌ها و کمیاب‌ها گام می‌نهد مولف در پیشگفتار ضمن طرح مقدمات و مبانی پژوهشی کار به

توفیق روئین پاکباز، نقاش و پژوهنده و مترجم کتاب را در راه رشد و اعتلای هنر نقاشی ایرانی و جستارها و کنکاش‌های آن درباره چیستی و چگونگی آن آرزومندیم.

* مینا و پلنگ

* نوشته: هادی سیف

* تهران، چاپ اول، ۱۳۶۸، ناشر: مؤسسه فرهنگی

جهانگیری ۱۷۰ ص، مصور، رنگی ۱۶۰۰ ریال

آنگونه که نویسنده کتاب نگاشته، مینا و پلنگ طرحی است براساس یک داستان مستند. اما مرگامرگی و نم‌نمای سربی صبح چندان بر هودج و عمارت قلم سیف خوش نشسته، که دیگر این نه روایتی براساس یک سند، که خود سندی است گویا از داستانی که اساطیر و دساتیر را به هم پیوند می‌زند و بافت و مقلم و مکمن قصه را درهم می‌تند.

روایت، ظاهراً حرف و حدیث و نقل و نقدی است روان و ساده و صمیمی و برتافته از عمق جان. پلنگی، کمند مهر به زنی بنام مینا می‌آویزد و مینا هم در آن تب و تاب‌های یشمی جنگل و خنکای مصفا و مترنم شب‌های دیر پا و دیجور و هزارتوی ایلبات، با پلنگ به راز و نیاز می‌پردازد و حریرواره‌ای از عشق و شرم و شکوه را رقم می‌زند.

در این کشاکش زمزمه‌گر باران و گل و ریحان، یک جوان شیفته نیز هست که سخت عاشق مینا است. مینائی که دیگر نه لولی‌وش مغموم، که سر تا پا جوشش و عشق است. جوان در نازکا و نرمای دل بالا بلند و گرفتارش، تن و جان به مینا سپرده. اما مینا دیگر نه از تبار و سلاله و سلسله اینجانیان و اکتونیان که از اسلاف عاشقان قدیم و شعر عاشقانه‌ها است.

داستان اینگونه است، و چنانکه ناشر در مقدمه آورده، از اینگونه روایات و زمزمه‌ها در ادبیات دنیا کم نیست. اما آنچه در اینجا باید مطمح نظر قرار گیرد، دید و

* چاپ اول، تهران، نگاه، ۱۳۶۷، ۲۴۸ ص،

بهاء: ۱۰۵ تومان

کتاب حاضر رساله‌ای است مختصر ولی مفید برای آشنایی با تاریخ نقاشی و همگامی این هنر با سخنوری در ایران. نویسنده کتاب یک پژوهنده و هنرشناس تاجیکی است که زبان مادریش فارسی است و با ادبیات فارسی دری آشنائی دارد. از این رودرک زیبایی شناختی وی بر پایه برداشت‌هایش از محتوای ادبی نقاشی‌ها، استوار شده است. تحلیل‌های او از آثار مورد بررسی، گهگاه بسیار جالب و بکر است. علاوه بر این، نویسنده به منابع و آثاری دسترسی داشته است که نه فقط برای خوانندگان ایرانی بلکه برای پژوهندگان باختر زمین نیز تازگی دارد. یکی از دلایل انتخاب این کتاب برای ترجمه به فارسی نیز ظاهراً همین بوده است. ترجمه کتاب از متن انگلیسی صورت گرفته که خود ترجمه‌ای است از زبان اصلی کتاب، یعنی روسی.

مینا و پلنگ

شپه‌ها و روزها
رتال جامع علوم انسانی

هادی سیف

مایه و راست و بسا گویائی و فصاحت قصه اش را تعریف می‌کند. در پایان کتاب نیز، برای جهت گیری و آماج نهائی بر اصل سننیت متن، گفتگویی که در طی سالها با بعضی از به یاد ماندگان و بازمانده های خوش نشسته بر سریر حافظه ها و خاطرات خطیر خطه ها و خطوره های این قصه قدیمی آمده که بر کشش متن، دو چندان افزوده است.

* عقابى با دوسر

* اثر: ژان کوکتو

* ترجمه: هوشنگ حسامی

* چاپ اول، ۱۳۶۷، انتشارات نمایش،

۱۳۵ ص ۴۰۰ ریال

مترجم کتاب در آغاز آورده است: «در باره ژان کوکتو، نویسنده، شاعر، نقاش و درام نویس فرانسوی در ایران کم، بسیار کم، نوشته اند و هم از این روی آن طور که باید و شاید شناخته نشده است... در حالیکه ۲۲ سال از مرگ کوکتو می‌گذرد هنوز هم معدودی او را «شیاد»، برخی «دیوانه» و شمار کثیری «نابغه» می‌دانند و این داوری البته بهانه‌هایی هم دارد. آسانی که او را شیاد و دیوانه می‌خوانند، اغلب کسانی هستند که نوگرایی در هنر را تاب نمی‌آورند و همین داوری را درباره بزرگانی چون پیکاسو و دالی نیز دارند.»

کتاب به جز متن نمایشنامه، ملحقات و متفرعاتی دارد که به عناوین آنها اشاره می‌کنیم: زندگی و آثار کوکتو، گزیده ای از گفت و گوی آندره فرانویبا ژان کوکتو درباره سینما، چاپ لندن ۱۹۵۴. کوکتو و تئاتر [گزیده ای از یک نوشته بلند درباره تئاتر که در سال ۱۹۲۶ در پاریس منتشر شد و سال بعد در مجموعه ای به وسیله «هانری هویت» در نیویورک چاپ شد] گزیده ای از گفتگویی «گابریل اوبارد» با ژان کوکتو درباره شعر «نماز مردگان» چاپ فرانسه ۱۹۶۲ و

استدراک و برداشت نویسنده است که چندان عمق و غنا و استغنائی عشق — چه به مفهوم عام و چه به معنای خاص آن — را به نکوئی و ژرفنائی دریافته که بی‌گمان این کتاب را به عاشقانه ای بدل کرده است. عاشقانه ای، پیش روی اجله عشاق عالم و آدم و تغزل و سوگسرودی از سردردمندی و حس و حضور قلمی که وسوسه و سودا و سر سویدای قصه دارد. قصه ای که مینا را به چالش می‌خواند و هیهات که در این ایام پرادبار و دون سفله پرور، چه کم و نادر و طرفه اند آنانکه صلا به نام عشق زده اند و بر سر تا پای هستی و تمامت موجودیتشان از گل همیشه معطر عشق، چار تکبیر زده اند و لیث و لعل را به فراموشی و نسیان سپرده اند.

هادی سیف چنین می‌کند و با نثر روان و یکدست و بی افت و خیز خود با حضوری مداوم و مستمر بر چکاد و ستیخ قلم، آنجا را آماج و هدف می‌گیرد که دیگر نه میناست و نه پلنگ. هر چه هست دنیائی است پرتابیده و مایه و نشأت یافته از لایتناهِ و عمق ستیهش و تنش تلواسه هائی که عاشقانه اش خوانده اند. به راستی مینا کیست؟ این زن سترگ و عاشق، که قلبی مملو و لبریز از زلال آبی عشق دارد و پلنگ، آن زمردین چشم عاشق، که دل به مهر مینا بسته است و آه! شاعر، آن جوان سودائی را دریاب که از خود بی خود و یله، ریزه خوار و متحسر گستره وصیت سخن و خاطرات و خطرات مینا و پلنگ است.

و پلنگ! این شرزه مغرور که در پس چشم، غرّش و غریب و هیمنه و لولاک ویرانی و مرگ دارد و حالیا چه ساده، چه به سادگی دل به فراخنا و هزار تویی عشق سپرده است. و راستی را که چون به عشق آیم، خجّل گردم ژان.

پلنگانه باید زیست. آری پلنگ در همه گاه در کمین مینا است، تا حقه مهر بدان مهر و نشان است که بود را گردن آویز آن یگانه کند. کتاب، از نثر پُر صلابت و عصر و نسلی که دارد به دل نشستنی و تازه و

* آهنگ [فصلنامه موسیقی]

* شماره یکم، سال یکم، پائیز ۱۳۶۷

* به کوشش: عباس معروفی - عبدالحی

شماسی

نخستین حرکت مرکز سرود و آهنگ‌های انقلابی در تهیه و تدوین فصلنامه آهنگ ستودنی و درخور اعتناست. با اینکه در این شماره آن چنانکه باید، نمی‌توان چهره‌ای کامل از اهداف و آرمان‌های این دفتر را دید و دریافت، اما فی الحال با همین محتوا و برگ و بار می‌توان آینده‌ای بس روشن‌تر و درخشان‌تر از این فصلنامه را پیش روی دید. در هر حال کوشش دست‌اندرکاران این نشریه

بالاخره تحلیلی به اختصار از نمایشنامه عقاب دوسر.

نمایشنامه در سه پرده است و برای علاقمندان جالب خاطر و توجه. ناگفته نماند که نمایشنامه «ماشین جهنمی» کوکتونیز از آثار خواندنی و سخت باب طبع و روز این هنرمند فرانسوی است و امید است که روزی مترجم کتاب حاضر با همت خود به این اثر کوکتونیز نقیبی بزند و آن را برای خواننده فارسی زبان ترجمه کند. در هر حال همت هوشنگ شماسی در برگردان و توضیحات مکفی و ممتع‌اش درباره کوکتوماچرومشکور است و امیدواریم که روزی اجرای این اثر را بر صحنه تئاتر ببینیم.

ارزشمند و ماجور است. در این نشریه می‌خوانیم: سرمقاله کاربرد آلات و ادوات موسیقی در نسخ و مجالس شیعه‌خوانی / جابر عناصری. درباره موسیقی سنتی ایران/ دکتر منوچهر جهانگل، ارزش موسیقی و عملکرد آن در نمایش / قطب‌الدین صادقی، خلاصه‌ای از تحولات موسیقی علمی در قرن بیستم / شاهرخ خواجه‌نوری، ارکستر سمفونیک / شاهین فرمت، تاثیر موسیقی غرب بر موسیقی ایران / محمدرضا درویشی، درس سرود / کاترین منسفیلد - منصوره شریف‌زاده، نغمه‌های دلنشین آسیا و اقیانوسیه / مهران پورمندان و مهشید برهانی علمداری، باخ و سبک نئوکلاسیک و دود و کافونیک در بوته تجزیه و تحلیل تاریخی / پی یر بولز - محسن الهامیان، مقدمه‌ای بر شناخت تنبور / سیدخلیل عالی نژاد، موسیقی در قلمرو فرهنگ ملل / جابر عناصری، روانشناسی در کاربردهای موسیقی / علی‌زاده محمدی، سازهای لری / مصطفی صدیق ایمانی، شناخت موسیقی زورخانه‌ای منوچهر جهانگل، معرفی کتاب / علی‌دهباشی.

بدون ذکر از صفحه‌بندی جالب خاطر و عاطر کتاب حاضر نمی‌توان این سطور را بی‌پایان برد. صفحه‌بندی و پیرایه و آرایه دفتر، درعین استحکام و صلابت و مایه‌ور و تازه‌یاب است. در انتظار شماره‌های آتی فصلنامه آهنگ هستیم.

* سبک‌های اجرایی در تئاتر معاصر جهان

* نوشته: دکتر فرهاد ناظرزاده کرمانی

* چاپ اول: تابستان ۱۳۹۷، دفتر نشر آثار

هنری، ۱۸۸ ص بها:؟

کتاب حاضر، سیر و تدقیقی است در زمینه آموزش تئاتر معاصر. و از این نقطه نظر باید سختگیرانه و جدی‌تر با آن رویاروی شد. در بازپسین برداشت‌ها، کتاب می‌تواند از نقطه نظر آموزشی، کامیاب تلقی گردد اما با این همه وقتی دانشجوی پژوهنده جوان در طی متن بنام

«جورج بوکنر» نویسنده «مرگ دانتون» می‌رسد، درمی‌ماند که او کیست؟ مولف ارجمند با اندکی تأمل و تعمیق می‌توانست کارل گئورگ بوخنر [بوخنر] درام‌نویس جوانمرگ آلمان [۱۸۳۷-۱۸۱۳] را به جای «بوکنر» بیاورد. از آثار مهم «بوخنر» به‌جز مرگ دانتون قصه «لنتس» و نمایشنامه «ویتسک» به فارسی گذارده شده است. وحتی اجرائی از این متن را نیز در سال ۱۳۵۵ شاهد بوده‌ایم. آلبان برگ [از مبدعان مکتب دود و کافونیک] نیز اپرائی بر اساس ویتسک بوخنر دارد. ناگفته نماند که اصل این اثر ناتمام مانده و صحنه‌های اضافی احتمالاً الحاقی و انضمامی و ساختگی است. در هر حال، ذکر این نکته نه از باب عیب‌جویی و خرده‌گیری که به دلیل آموزش صحیح نام‌ها و اعلام است. باری، ایرادهای نیشغولی حکایت همان بی‌هنری است که تنها نظر به عیب می‌کند. البته کتاب به جز این نکته، شیرازه و انضباط لازم تعلیمی را هم فاقد است و گاه موضوع‌های مهمی در سطوری شتابزده و گذارا آمده، حال آنکه اصل اثر تنها نامی فریبنده است و بس. در هر حال کوشش دفتر نشر آثار هنری، و نیز همت بلند و واسع دکتر فرهاد ناظرزاده در طرح و چاپ کتاب‌هایی از این دست، خلأ مزمن عدم دسترسی دانشجویان پژوهشگر علاقمند تئاتر را به مطالعه متونی از این دست در ابعادی چشمگیر آشکار می‌سازد. کتاب شامل ۱۸ فصل به شرح زیر است:

اهمیت آموزش در هنر تئاتر، معنای جهانشمولی در هنر تئاتر، عناصر تشکیل‌دهنده هنر تئاتر، تعریف شیوه‌پردازی یا سبک‌پردازی، پیشاهنگان بزرگ کارگردانی و طراحی صحنه، ژاک کوپو و تئاتر ویسوکلمبیسه، خرم‌ژه‌میر، گاستون باتی، شارل دولن، ژاک ابرتو، لوئی ژووه، ژرژ پیتوفا، میشل سن‌دنیس، ژان ویلار، ژان لوئی بارو، نمایشنامه «پایجامه‌های اطلسی» اثر پل کلودل، نتیجه جریان شیوه‌پردازی، نقش هنرمندان بزرگ در اعتلای هنر تئاتر. در پایان فهرس

مأخذ، اسامی و اشخاص و ضمیمه آمده است که بر فایده کتاب می افزاید.

*** فصلنامه تئاتر**

*** به کوشش: لاله تقیان**

*** سال اول، شماره اول، بهار ۶۷، ۱۴۵ ص،**

۴۵۰ ریال

نخستین گام در راه تدوین و تبویب دوباره فصلنامه تئاتر، حرکتی است قابل توجه و امیدبخش. نگرش هر چه افزونتر فصلنامه تئاتر به پژوهیدن جنبه های تئاتر ایران، ارزشی است درخور تأکید و تایید. در این شماره، هر چه هست کاوش و کنکاشی است در مقولات و مقالات زمینه خاص تئاتر ایران و از آن جمله مقاله مستوفای و ممتع دکتر جلال ستاری با عنوان «ظرفیت نمایشی ادب ایران». اگر چه عنوانی بدین سترگی و ژرفائی نیاز به پژوهش پُربرگ و بارتر و حجیم تر دارد، اما در همین حال مختصر نیز نویسنده توانسته از عهده مطلبی چنین بکر و بدیع برآید. «آینده شعر فارسی از نظر ظرفیت های دراماتیک» نیز از سایر زمینه هایی است که می بایست «فصلنامه تئاتر» تعهد برآورد و انجامش را پیشاپیش بپذیرد و به علاقمندانش مرزده دهد. این جستار با همکاری گروهی از شاعران و شارحان و ادبا ممکن و میسر است. و بی گمان در این میان نظرات دکتر جلال ستاری از اعتبار و قرب خاصی برخوردار خواهد بود. برگ سبزی است، ظرفیت نمایشی ادب داستانی ایران، تعزیه در هرمزگان، تاریخچه تئاتر در تبریز و تعزیه یوسف و زلیخا عناوین مقالات این شماره فصلنامه تئاتر است که به ترتیب به قلم: علی منتظری، جلال ستاری، جواد ذوالفقاری، امیرعلیزادگان و هاشم فیاض آمده است. در آخر، خلاصه مقالات به زبان انگلیسی نیز درج گردیده است.

*** دلی بای و آهو**

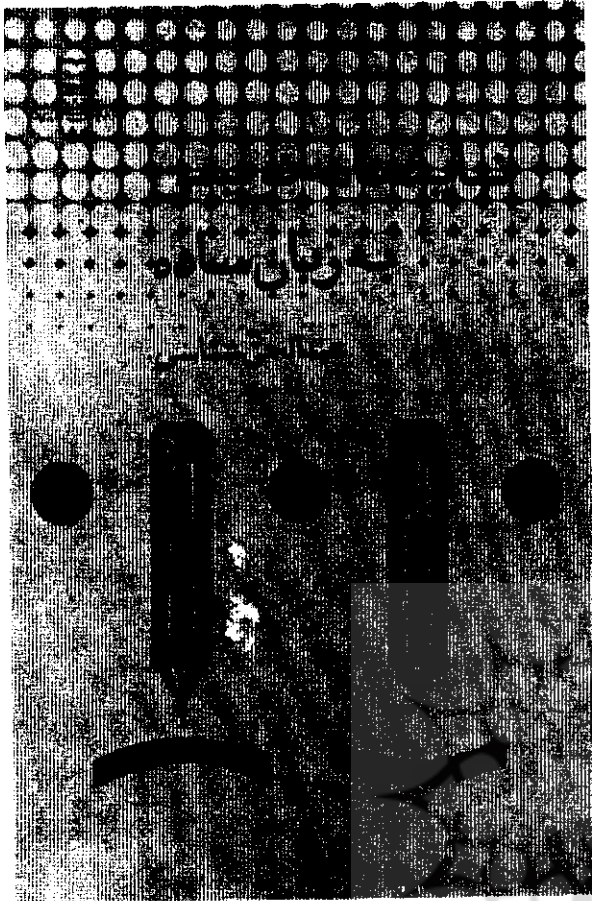
*** نوشته: عباس معروفی**

*** چاپ اول، تابستان ۱۳۶۷، دفتر تهیه و**

تدوین و تولید متون نمایشی، ۶۵ ص ۲۰۰ ریال

نمایشنامه ای است در سه پرده و خواندنی. عباس معروفی اگر قلمرو قصه را یکسره رها کند و بنا جهد بلیغ و پویائی تمام، به مقوله نمایشنامه نویسی بپردازد، بی گمان در شمار درام نویسان خوب معاصر خواهد بود. «ورگ»، کار دیگر او که در واقع پایان نامه تحصیلیش بود نیز از ارزش های نمایشی خاصی برخوردار است که نام و جایگاه او را در میان نویسندگان جوان شاخص و متمایز می سازد.

«دلی بای و آهو» اگر چه در عین ایجاز و ابهام

* نمایشنامه‌نویسی به زبان ساده

* نوشته: عبدالحی شماسی

* چاپ اول، بهار ۱۳۶۷، تیراژ ۲۲۰۰۰

نسخه، ناشر: دفتر امور کمک آموزشی و کتابخانه‌های وزارت آموزش و پرورش، ۱۱۱ص

۱۸۰ ریال

این کتاب ویژه دانش‌آموزان دوره راهنمایی تحصیلی و دبیرستان است و در آن شماسی با زبانی ساده و نه سطحی - که بیشتر به زبان سهل و ممتنع تنه می‌زند، شیوه‌ها و فنون نمایشنامه‌نویسی را به دانش‌آموزان می‌آموزد. شماسی، خود درام‌نویسی مجرب

فراهم آمده، اما زبان نویسنده چنان روشن و منطقی نمایشی اش چندان خوش ساخت و بی‌افت است که خواننده خواهند را در یک نشست تا به آخر در پی خود فرامی‌خواند. نمایش ۱۱ پرسوناژ دارد و پرده اول آن به ۴ صحنه پرده دوم به ۳ صحنه و پرده آخر آن به یک صحنه تقسیم شده است.

* ای داغم‌سی روئین‌تن

* نوشته: یارعلی پورمقدم

* چاپ اول، بهار ۱۳۶۷، انتشارات نمایش،

۴۰ص ۱۲۰ ریال

یارعلی پورمقدم، نام آشنائی است در پهنه نمایشنامه‌نویسی دیار ما. از او پیش از این نمایشنامه «آه ای اسفندیارمغموم» را خوانده بودیم که برنده جایزه اول، مسابقه نمایشنامه‌نویسی سومین جشنواره توس شده بود. پورمقدم اهل مسجد سلیمان است و کار اخیرش «ای داغم‌سی روئین‌تن» با گویش محلی این منطقه نگاشته شده. نمایش از نقطه نظر اوج و حسیض‌های دراماتیک و نیز اساساً پیامی که دارد در عین موجز و منجز بودن خواندنی و درخور تأمل است. تنها لهجه یا گویش محلی که گویا پورمقدم کوشیده کاملاً به زبان صحنه تئاتر بنویسد و برای گروه تئاتری دشواری و معضلی بنام زبان نوشتاری و گفتاری و یا واژه‌های گفتنی و نوشتنی مطرح نباشد، متن را برای خواندن از اعتبار و سکه انداخته است خواننده مجبور است گاهی چندبار یک تک سطر را بخواند تا از لابلای واژه‌ها و انبوه هجوم بی‌امان لغات و انشاء و انشاد گویش‌ها چیزی دریابد. اما این همه هیچ از ارزش دراماتیک کار نمی‌کاهد و نشان می‌دهد که یارعلی پورمقدم با پرسه و گشت‌هایی که در متون کلاسیک ادب کهن و تناور این خاک زده، دستی پرتو بارآورتر از این‌ها دارد. خاصه این نکته که نمایش‌های وی برای اجرای بر صحنه تئاتر منقح و فراهم‌اند.

تالیف ابراهیم مکی

و آرموده است و اگر چه تاکنون چندانکه باید و شاید ارزش های نمایشی کارهای او در اجراهای گونه گون کشف نشده و مکتوم و منتگر مانده، اما این سببی بر کاستی و نارسائی آثار او نیست، که او نویسنده ای است آگاه بر دقایق و ظرایف این فن. و همین کتاب حاضر بهترین دلیل است بر اینکه آفتاب آمد دلیل آفتاب پس ز او و بر متاب کتاب شامل یک مقدمه و ۶ بخش است: ایده، موضوع، پرورش موضوع، (طرح) شخصیت، ساختمان نمایشنامه (۱)، ساختمان نمایشنامه (۲) شاید یکی از ممتنع ترین و سودمندترین بخش های کتاب بخش پایانی یا ساختمان نمایشنامه باشد که نویسنده با اقتدار و جزالت و جسارت تمام به شرح و بسط و تفصیل منحنی ارسطویی می پردازد و در آن گره افکنی، اوج و گره گشائی را با زبانی قابل فهم که می تواند تفهیم و تفهم و تفاهم با دانش آموزان باشد، با قلمی روان و ساده شرح داده است. تیراژ بالای کتاب و نیز فروش سریع نسخ آن، خود بهترین بیانگر اندازه های توفیق این کتاب است.

* مقدمه ای بر فیلمنامه نویسی و کالبدشکافی

یک فیلمنامه

* تالیف: ابراهیم مکی

* چاپ اول، ۱۳۶۶، سروش، ۱۲۸ ص ۲۷۰

ریال

است. کتاب، فصل بندی مشخصی ندارد و از بین عناوین دو بخش آن می توان اشاره هایی داشت به بخش های صرفه جوئی در هزینه تولید فیلم، زمان در آثار دراماتیک، آیا فیلمنامه یک اثر هنری است؟ زمان فیزیکی، موضوع حرکت در شعر، داستان، نمایشنامه و فیلمنامه، سخنی چند پیرامون ویژگی های خلاصه داستان فیلمنامه، نقطه شروع، فیلمنامه صحنه اصلی و کشمکش.

خالی از لطف نیست اگر سطوروی از نظریه «آرنولد

کتاب حاضر، مجموعه ای از دو جزوه درسی است که یکی «مقدمه ای بر فیلمنامه نویسی» به سفارش انجمن سینمای جوان ایران برای تدریس در آن انجمن به رشته تحریر درآمده است. دیگری کالبدشکافی یک فیلمنامه عنوان درسی از درس های مربوط به رشته فیلمنامه نویسی دانشکده صدا و سیما. مکی در کار تدوین و تهیه آثار نمایشی تاکنون، از خود کارهای ارزنده ای برجای گذارده و این اثر نیز همانند سایر آثار او در این زمینه مشرثرم، مفید و یاریگر خواننده علاقمند

هاوزر» جامعه‌شناس هنری و نظریه‌پرداز سرشناس را پیرامون فیلمنامه بیاوریم. «بحران فیلم، که به نظر می‌رسد به یک بیماری مزمن مبتلا شده است، بیش از همه حاصل این امر است که سینما هنوز نویسندگان خود را نیافته، یا اگر دقیق‌تر مطرح شود، نویسندگان راه خود را به سوی فیلم پیدا نکرده‌اند. آنان که خو گرفته‌اند هر چه دلشان خواست در چهاردیواری بکنند، اینک می‌باید تهیه‌کنندگان، کارگردانان هنری و تکنسینهای از هر نوع را به حساب آورند، درحالی که از اقتدار این روح همکاری یا در حقیقت از فکر همکاری هنری به طور کلی شناختی ندارند.»

* ویلیام شکسپیر

* نوشته: ویکتور هوگو

* ترجمه: ناصر ایران‌دوست

* چاپ اول، دیماه ۱۳۶۶، ۱۱۹ ص ۶۰۰

ریال

کتاب باستناد متن داخل جلد، ویلیام شکسپیر به روایت ویکتور هوگو است. اما در واقع تنها بخشی به سیر و مرور در آثار شکسپیر اختصاص دارد. و بقیه اساطیر، نویسندگان عهد یونان باستان، شخصیت مذهبی و تاریخی و دساتیری و نویسندگان کلاسیک قرن هفدهم پرداخته است. فهرست مندرجات کتاب را در اینجا می‌آوریم: زندگی ویلیام شکسپیر، نوابغ، برابری هنرمندان بزرگ، هومر، ایوب، اشیل / شکسپیر روزگار کهن، اشعیا، حزقیال، لوکرس، ژوونال، تاسیت، یوحنا، سن پل، دانته، رابله، سروانتس، شکسپیر کیست؟ و نوابغ و ادبیات.

* مرگ و حیات

* نوشته: صدرا لاهوتی

* چاپ اول، زمستان ۶۷، ناشر: نشر هنر

اسلامی، ۷۸ ص ۴۰۰ ریال

صدرا لاهوتی از قصه‌نویسان جوان است که پیش از این از او فیلمنامه «بازنشسته‌ها» را خوانده بودیم. قلم وقاد و نگرش‌های از سر عاطفت و صمیمیت این نویسنده جوان، چندان بر ذهن و دست و دل خوش می‌نشیند که مطالعه هر کتابی از او، خواننده را در یک مجلس تا به انتها با خود می‌برد. لاهوتی به شیوه جریان سیال ذهن یا حدیث نفس و تک‌گوئی علاقه و شوق بسیار دارد و همین شیفتگی و شوریدگی به آثارش رنگ و معنایی ویژه و خاص می‌بخشد. لاهوتی با زبان «آرگو» یا باصطلاح زبان محاوره می‌نویسد البته، بی آنکه در دامگاه زبان بی اصل و نسب و بی هویت شکسته و عامیانه نویسی سقوط کند. هم در همین قالب

مجاوره‌ای به تشخیص و تعیینی در زبان می‌رسد که خواننده را به اندیشه و تأمل وامی‌دارد. امید ما این است که لاهوتی به تجربه‌هایش در زمینه زبان شکسته یا بهتر گویش تهرانی بیش از این‌ها ادامه دهد و اساساً به کار قصه و ادبیات در یادلانه و دلمشغول رویاروی شود، اگر گرفتاریهای برتافته از غم بسامانی و بهنجاری و روز مرگی اجازتی دهد و فرصتی.

امید و اسع ما در این جاتنها ذکر می‌است از استعدادی که برای شکوفائیش، فرصت بسیار دارد و همت بلند. «مرگ و حیات» در شمار خواندنی‌ترین قصه‌های لاهوتی است. همان فضاهای گرم و آشنا، زبان یکپارچه و پُرکشش و مهمتر از این‌ها، شخصیت‌پردازی‌های آدمیانی که می‌شناسد و از این روی با عمق جان با آنان رویاروی می‌گردد و نه از سر تکلیف و تصنع و تصنع مطالعه قصه «مرگ و حیات» را به دوستداران قصه توصیه می‌کنیم.

* آشنایی با شکسپیر

* نویسنده: جی. بی. هریسون

* مترجم: دکتر منوچهر امیری

* چاپ اول: ۳۶۷، سروش، ۲۸۶ صی بها:

۸۰۰ ریال

به قلم ادیبان و شارحانی چون دکتر منوچهر امیری باشد. دکتر امیری بی‌گمان در زبان شعر و ادب انگلیس جا پای دکتر لطفعلی صورتگر دارد. ترجمه درخشان و خواندنی او - به‌رغم بعض نارسائی‌ها - از «سفرهای گالیور» - جوناتان سوئیفت - در سال‌های دور و دیر، حکایت از فرآیند چشمگیر کار دکتر امیری در ترجمه و بازنگری و گرداندن متون دارد. و از این روی می‌توان، اطمینان داشت که ترجمه‌های این مترجم قابل و اهل و فعل، همواره خواندنی و درخور اعتنا و اعتبار است. امید است که دکتر امیری که حالیا در دانشگاه شیراز به تدریس و تلمیذ و تلمیذ اشتغال دارد با اغتنام از فرصت، بیش از این‌ها به کارهای اساسی در زمینه ادبیات نمایشی معاصر و خاصه آثار شکسپیر و دیگر بزرگان

بپردازد. حسن هم جواری با دکتر فرود اسماعیل بیگی، دکتر امیری و دیگران خود، موهبتی است برای دانشجویان تا بار دیگر از این گنج شایگان بهره شافی و وافی و کافی ببرند. کتاب به جز فهرست لوحه‌ها، مقدمه مترجم و دیباچه ۱۰ فصل و یک فهرست راهنما به شرح زیر دارد:

آوازه شکسپیر، مواد لازم برای نوشتن زندگینامه شکسپیر، روش عالمانه در شناخت شکسپیر، دوران شکسپیر، گروه بازیگران شکسپیر، شکسپیر و ادبیات دراماتیک، آثار اصیل شکسپیر، تحول سبک شکسپیر، تهنذیب آثار شکسپیر، فهرست مختصر آثار شکسپیر، و مآخذ و منابع تحقیق درباره آن‌ها، و سرانجام فهرست راهنما.

*** شاعر [نشریه دانشجویی]**

*** جهاد دانشگاهی دانشکده هنرهای زیبا -**

دانشگاه تهران

*** شماره پنجم، اسفند ۱۳۶۷ بهاء ۱۰۰ ریال**

در این شماره می‌خوانیم سرمقاله، ژان آنوی [اردشیر صالح پور] مصلوب [سعید آرمند]، جلسه نقد و بررسی، نمایش ازدواج آقای می‌سی‌سی‌پی با حضور کارگردان، نقد نمایش تولد [مهرداد ابروان] نقد نمایش من به باغ عرفان [مجید سرسنگی]، نقد نمایش پرونده [محمد رضا الوند] نگاهی به هفتمین جشنواره سراسری تئاتر فجر، داوری ایندرا و در حاشیه. به‌رغم ظاهر ورخت ریخت دانشجویی این نشریه، خالی از مطالب خواندنی نیست و خواننده با تویق و تصفح نشریه، از مطالعه یک دوسه مطلب خوب دست خالی نمی‌ماند با آرزوی توفیق برای دست اندرکاران این نشریه.

*** ریچارد دوم**

*** اثر: ویلیام شکسپیر**

*** ترجمه احمد خزاعی**

*** چاپ اول، ۱۳۶۷، ناشر: فرهنگ خانه**

اسفاره، ۲۴۱ ص ۸۵۰ ریال

از ۱۵۹۵ تا ۱۶۰۰ دوره غنائی آثار شکسپیر خوانده می‌شود و اغلب بهترین کمدی‌ها و نمایشنامه‌های تاریخی او در این دوره نوشته شده است. از قبیل ریچارد دوم، رویای نیمه شب تابستان، تاجر ونیزی، رومئو و ژولیت، ۲ قسمت از هنری چهارم، زنان سرخوش ویندسور، هیاهوی بسیار برای هیچ، هنری پنجم، قیصر، هرطور که بخواهید و شب دوازدهم.

در آغاز در مقدمه مترجم می‌خوانیم: تراژدی شاه ریچارد دوم، را تغزلی‌ترین نمایشنامه تاریخی شکسپیر دانسته‌اند. لحن حاکم بر نمایشنامه اساساً مرثیه‌سرایانه است، گرچه گاه رنگی حماسی نیز می‌گیرد. درونمایه

مرثیه گونه نمایشنامه وزبان گیرا و پُرشکوه آن، گریز نمایشنامه از عمل و مستغرق شدن آن در اندیشه، عواطف و احساسات انسان است. ریچارد دوم به ظاهر استعاره‌ای سیاسی است، اما در حقیقت، تاریخ ذهن انسان است. شکسپیر از دو عنصر نمادگرایی و الگوهای تصویری پیچیده، درهم تنیده و تکرارشونده‌ای که «تصاویر سمفونیک» نامیده شده‌اند مدد می‌گیرد تا تمام وضعیت‌های ذهنی انسان را در استحاله پی در پی شان به نمایش بگذارد. تراژدی شاه ریچارد دوم بخشی از یک مجموعه سه‌گانه است که هنری چهارم [بخش اول و دوم] و هنری پنجم، قسمت‌های دیگر آن را تشکیل می‌دهند. اقبال و روی آوری دوستان آثار شکسپیر، از ترجمه‌های این بزرگ استاد مسلم درام‌نویسی، چندان است که نمایشنامه «هنری چهارم» او که در سال ۱۳۶۵ به وسیله مترجم محترم همین کتاب - احمد خزاعی - ترجمه شده بود، در سال ۶۷ به چاپ دوم رسید و این نیست مگر علاقه، پشتگرمی و دلسوزی ناشران به چاپ و نشر آثار بزرگان ادبیات کلاسیک دنیا و از جمله به شکسپیر خوانندگان علاقمند، با استقبال از ترجمه آثار شکسپیر، رشد فرهنگی و معنوی خویش را در راه اعتلاء و استعلای هنر و فرهنگ نشان می‌دهند ایدون باد.

* تولد

* اثر: آرمان گاتی

* ترجمه: رضا سیدحسینی

* چاپ اول، زمستان ۱۳۶۷، انتشارات

نمایش، ۱۲۸ ص ۳۵۰ ریال

معارفه و آشنایی با گاتی را با نمایشنامه خواندنی و خوب «تولد» می‌آغازیم. اثری محکم، منسجم با ساخت و بافتی دراماتیک و مهمتر پیامی درخور ذکر و توجه، سیدحسینی، هر از گاهی نویسنده‌ای را به جامعه کتابخوان معرفی می‌کند این بار قرعه فال بنام «گاتی»

افتاده و «مژده وصل تو کو کز سر جان برخیزم».
تئاتر گاتی، تئاتری است در روال تئاتر برشت و از مشخصات آن اصرار در قطع رابطه با تئاتر ارسطویی است. گاتی، پیوسته در جستجوی قالب تازه‌ای برای تئاتر خویش است و از این رو در نمایشنامه‌های او با ابتکارات و پیچیدگی‌های فراوان با درهم آمیختن واقعیت و خیال و نیز درهم ریختن زمان‌ها و روبرو می‌شویم. گاتی در ۲۶ ژانویه ۱۹۲۴ در موناکوبه دنیا آمده و از سال ۱۹۷۲ استاد هنر نمایش در انستیتوی هنرهای رادیویی دانشگاه کاتولیک لوون بوده است. ناگفته نماند که رکن‌الدین خسروی، با اغتمام از این فرصت خجسته و متبرک، اجرائی بیادماندنی از این اثر عرضه داشت. اجرائی هم‌سطح و همخوان با ترجمه روان، سلیس و صحنه‌ای سیدحسینی. امیدواریم معرفی‌های گاه و بیگاه و هر از چند گاه مترجم محترم، همچنان دوستانداران و شائقان تئاتر را به ذوق و شوق بیاورد.

* شش غزل از حافظ [یادبود کنگره جهانی و

بزرگداشت حافظ]

* آبان‌ماه ۱۳۶۷، کانون پرورش فکری

کودکان و نوجوانان، ۶۰۰ ریال

۶ غزل مصور شده با نقاشی‌های زیبای مصوران و تصویرگران کانون که بر پشت هر غزلی از حافظ شیراز آمده است و فی‌الجمله حکایتگر انتخاب‌های دقیق و متقن گردآورندگان است. در آغاز نیز، شرح حال مختصری از خواجه شیراز آمده که برای جوانان و نوجوانان مفید فایده است. هر ۶ غزل را بهرام خائف نقاش خوب کانون تصویر کرده و تصاویر نشان می‌دهند که نقاش با استدراک و بینش و برداشت دقیق و به‌جا، به تصویر غزل‌ها پرداخته است. توفیق کانون را در انجام راه سترگ و پرفراز و نشیب اشاعه و اعتلای فرهنگ و ادب خواستاریم.

سیرت جبرائیل ما و ما مز

پرویشگاه علوم اسلامی طاعت قرآنی
رتال جامع علوم اسلامی

* یادمان سهراب سپهری

* زیر نظر: محمدرضا لاهوتی

* به کوشش: ناصر بزرگمهر

* چاپ اول، تهران، بهمن ۱۳۹۷ ناشر: دفتر

نشر آثار هنری، ۳۹۹ ص، مصور، رنگی ۵,۰۰۰

ریال

سپهری در شعر امروز، چهره‌ای شاخص و شناخته شده است. او در متن هوای ناپاک و مشوه شعر عصر شب و شب پایان و شبروان طی عمر و ایام کرد، اما هرگز خود را به بازاری روتق و روشنفکری دروغین و روشنفکرانها عرضه نداشت. «کس به چیزی یا پشیزی برنگیرد سکه هامان را.» و این شعر اخوان، مصداق و تالی فاسد شعر سپهری است که در بلبله و غلغله و هابهوی فضاها و روشنفکری خلوت گزید و بی آنکه به عارضه‌های عسرت و عزلت و برج عاج نشینی — از جمله خودتبه‌سازی و افیون — گرفتار آید، فاتحانه چکاد بلند و اوج و ستیغ شعر امروز را درنوردید این شعر، اگرچه از دیدگاه‌های گوناگون قابل تأویل و تفسیر و تبیین است، اما در اینکه فی الجمله با روح و طبعی شاعرانه و مایه و منشاء گرفته از عشق و عرفان، جریان و سریان داشته‌اند تردیدی نیست. کتاب حاضر با همت بلند و جهد بلیغ دوستداران و شائقان شعر او فراهم آمده و البته در کنار نام‌های آشنای نویسندگان و شارحان، جای تنی چند که از دیدگاه‌هایی متفاوت و از جمله خاستگاه‌های اندیشگی و تفکر و بینش خاص سپهری و نیز جهان‌بینی نه‌چندان آگاهانه و واسع، شعر او را نظاره‌گر بودند و حتی با شعر او گریسته و نگریسته بودند خالی است. در هر حال، تدوین و تبویب این یادواره، ادای دینی است به شعر همواره مظلوم و خموش و ناشکیب وی. شعری که زمزمه است و ترنم جویبارها و بهاریه و از نم‌نمای گرگ و میش سرب و فلق و فجر و صبح در آن نشانه‌ای نیست. کاش، گردآورندگان نیم‌نگاهی به مقاله «یک بچه بودای اشرافی» رضا براهنی

در «طلادرمس» یا دو سه تن دیگر چون علیرضا طبائسی و اسماعیل خوئی می‌انداختند و غث و ثمین را در کنار هم می‌آوردند. و قضاوت نهائی را به خواننده داننده و جستجوگر که خود بهترین داور هر زمانه و زمین است وامی‌گذاشتند. باری، کتاب از عیب و نکث و قدح شاعر تهی است و هر چه هست تحبیب است و مدح و منقبت. حال آنکه به گفته حافظ:

عیب می‌جمله‌بگفتی هنرش نیز بگو

نفسی حکمت مکن از بهر دل عامی چند

کتاب در ۶ فصل و با این عناوین تبویب یافته است. فصل اول شامل سه مقاله از بزرگمهر، لاهوتی، محمد وجدانی. فصل دوم حرفهای تازه، فصل سوم سخنرانیها باب چهارم گزیده‌ای از انتشارات پراکنده، دفتر پنجم دیگران و سهراب و بالاخره فصل ششم آثار و نقاشی‌های سهراب سپهری.

توفیق تدوینگران و شارحان شعر امروز را در ادامه حرکت‌هایی اساسی و بنیانی، از این دست و گونه و گانه آرزو مندیم.

* عروسی خوبان [فیلمنامه]

* نوشته: محسن مخملباف

* چاپ اول، تهران، سروش ۱۳۶۶، ۸۵ ص،

۲۲۰ ریال

اساساً فیلمنامه‌های مخملباف کمتر برای مطالعه و بیشتر برای ارائه پزمینه‌ای جهت دیدار فیلم‌های او نگاشته شده‌اند. گفتگوها در غایت ایجاز و اطناب، شرح و سکانس‌بندی‌ها عیناً و مطابق النعل بالنعل همانند زوایای دوربین و مهمتر فیلمنامه برای او همان دستور کار است و او گویا به مطالعه فیلمنامه بدون نگاه به فیلم، چندان دل نمی‌سپرد. در هر حال در یک قیاس شتابزده، عروسی خوبان فیلمنامه‌ای است که تکامل و پرباری نمایشی‌اش را در فیلم می‌یابد و خواننده از کل

عروسی خوبان

مجلس عشق‌باران

* کتاب صبح [شعر، داستان، تئاتر]

* به همت: محمدرضا لاهوتی

* شماره دوم، پائیز ۱۳۶۷، ناشر دفتر نشر آثار

هنری، ۲۰۶ ص ۶۵۰ ریال

این شماره نیز همچون شماره آغازین، دفتری است پُر پروبار که با همت بلند و جهد واسع محمدرضا لاهوتی فراهم آمده است. طیف گسترده نویسندگان و مؤلفان این کتاب، چندان گوناگون است که کتاب را مملو و مالا مال از تنوع و بدعت و بداعت ساخته است. تداوم حرکت انتشار این نشریه پرمحتوا، طبیعه ای است که همه علاقمندان این دفتر را با خود همگام و همراه می سازد. این شماره نیز در سه بخش شعر، داستان و

اثر آنچه درمی یابد تنها یک قصه است و بس قصه ای که از زوایا و مدارات چشم دوربین آن را کامل می کند. برای هر اهل مطالعه ای که فیلمنامه عروسی خوبان را خوانده و همین فیلم را نیز دیده باشد، بی گمان فیلمنامه با همه وفاداری و صیانت و پاسداریش به دوربین، گامی است به پیش. و این نیست مگر اینکه نویسنده در اصل از تئاتر و قلم و دنیای نمایش به سینما روی آورده و از این روی عنصر تخیل و تصویر در آثار او موج می زند. فیلمنامه، سوای از فیلم و به رغم آنکه از فیلم سبقت می گیرد، اما هم چنان اثری است که مرحله ای آغازین، برای تکامل است. تکامل و تکوین و تکویتی که در سالن سینما شکل واقعی و نهائی خویش را می یابد.

تئاتر، قلمروهایی برای عرضه و ارائه آثار تدارک و تدوین کرده است. در بخش شعر و شاعری آثاری می‌خوانیم از: مهرداد اوستا، دکتر اسمعیل حاکمی، محمود شاهرخی، مشفق کاشانی، علی موسوی گرمارودی، قیصر امین‌پور، محمدرضا عبدالملکیان و ایرج قنبری. در بخش داستان به جز پژوهش‌هایی از دکتر جابر عناصری درباره افسانه گوئی و قوالی در آذربایجان افسانه ملل: نامردی، و نیز تاملاتی از پرویز زاهدی درباره چون و چگونه نثر معاصر فارسی، قصه‌ای از فریده رازی با عنوان سبز اندر سبز می‌خوانیم.

همکاران بخش تئاتر این شماره کتاب صیح عبارتند از: دکتر محمود عزیزی، رحمت‌الله محرابی، سلمان فارسی صالح‌زهی، مهین صدقی و همایون علی‌آبادی.

* کتاب صیح [شماره ۳ - بهار ۶۸]

* به همت: محمدرضا لاهوتی

* چاپ اول، تهران بهار ۱۳۶۸، ناشر: دفتر نشر آثار

هنری بیست و یک + ۳۲۷ ص ۸۰۰ ریال

این دفتر که در قلمروهای شعر، داستان و تئاتر سیر و غور می‌کند، در آخرین شماره که مزین است به گرمیادداشت یاد امام عزیز، همچون شماره‌های گذشته پر بار و خواندنی است. کتاب صیح در روی جلد تمثال بی‌مثالی از حضرت امام - رضوان‌الله تعالی علیه - و خوشنویسی غزل عارفانه او را به همراه دارد که به خط خوش، نگاشته شده است. در نخستین اوراق دفتر نیز جلیل‌رسولی خوشنویس نام‌آشنا و پُرکار یکبار دیگر غزل امام را با خامه‌ای دیگر بر صحیفه کباغذ نشان داده است. دست‌اندرکاران اصلی این مجموعه، فی‌الجمله در رثا و سوگ امام مقالاتی آورده‌اند که در تحلیل آخر، برخاسته از دل و جان است. ناشر، یادداشتی، با عنوان «روح خدا به ملکوت اعلیٰ پیوست» نگاشته، محمدرضا لاهوتی با قلم نرم و سیالش دنیای واژه‌ها را به خدمت نقل و حدیثی از امام آورده، محمدرضا عبدالملکیان در سوگ امام عزیز مرثیه «خبر آمد و پشت دریا شکست» را سروده و بالاخره علی منتظری «قنوت دست‌های پر نیاز» را روسوی وادی عشق و عرفان کرده است. در مجموعه این چند مقاله و شعر می‌توان به قلم مهرآمیز و سوگوار اصحاب کتاب صیح، نقیبی به درازنای نور و محبت زد. کتاب شامل این مباحث است: سرمقاله، نقد ادبی و نقد هنری، با طاهره صفارزاده، راه دشوار، راه روشن، بمب‌های معصوم، چند و چون شعر و نظرات طاهره صفارزاده، چند شعر، شعر جاوید و شعر مردنی، پنج پرسش بی‌پاسخ، گفتگو با عباس باقی شاعر معاصر، گفتگو با کارلوس فوننتس، افسانه‌های ملل (بافنده جادوگر، بچه)، تئاتر رادیویی و تئاتر صحنه‌ای، لباس و سیر تحول آن، گفتگو با حمیدرضا اعظم نمایشنامه‌نویس و بازیگر، متن نمایشنامه شگرد آخر، نوشته حمیدرضا اعظم، گزارش هفتمین جشنواره سراسری تئاتر فجر و بالاخره معرفی کتاب.

